

Week 5: Economie Rapport

Jendo Weel
Evelyn Tervoort
Dylan van Olffen
Sam van der Hoorn

October 2026

1 Inleiding

Tegenwoordig is het nieuws voor meeste jongeren niet iets wat actief wordt uitgezocht, je komt het maar tegen. Daarnaast hoor je ook vaak niks terug van verhalen waar je mogelijk vrij geïntereiseerd in bent, of waar je wil weten wat er tot dat punt aan toe is gebeurt. De context ontbreekt. Is er een manier om ethisch en verantwoord een service op te richten die dit op lost?

2 Analyse

2.1 Stakeholders en hun belangen

	Weinig belang	Veel belang
Veel macht	Platform van Bluesky Hosting provider	Nieuwsmakers
Weinig macht	Mensen op Nieuwsplatformen Big tech	Lezers

Table 1: Stakeholders

Onze belangrijkste stakeholders van ons platform zijn nieuwsmakers en lezers. Deze twee groepen proberen we met elkaar te verbinden, en ons platform bestaat niet als één van de twee niet meedoet. De nieuwsmakers hebben een belang bij ons platform omdat ze het kunnen gebruiken om hun bereik te vergroten. Lezers worden hopelijk aangetrokken door onze unieke selling points en toegang tot een diverse selectie nieuwsmakers.

Wij zijn zelf natuurlijk in grote mate afhankelijk van Bluesky als platform. De ATmosphere als concept is in principe onafhankelijk van het commerciële bedrijf achter Bluesky, maar wij maken specifiek gebruik van Bluesky om ons bereik te vergroten. Daarnaast maken we natuurlijk gebruik van een externe hosting provider. Deze moeten we goed uitzoeken, want migratie tussen providers kan een gigantische opgave zijn.

Ten slotte kunnen we big tech ook als een soort stakeholder zien, gezien wij actief hun invloed en macht proberen te ondermijnen. Het is echter lastig voor te stellen dat ze veel macht op ons kunnen uitoefenen, gezien de onafhankelijkheid en decentrale principes van het ATProtocol.

2.2 Toetsing aan de donut

Aangezien ons nieuwsplatform geen AI zal gebruiken heeft het waarschijnlijk geen grote averechtse invloed op ecologische aspecten, dus beschouwen wij de "ecological ceiling" als minder relevant. De aspecten waar wij als nieuwsplatform op moeten letten zijn het rapporteren van juiste informatie, het verantwoordelijk houden van de mensen aan de macht, gelijke representatie, en natuurlijk zorgen dat alle mensen die voor het platform werken eerlijk betaald worden.

Deze aspecten kunnen direct gelinkt worden aan de "social foundation" van het donutmodel bij social equity, peace & justice, gender equality, en work & income.

3 Het Concept

Ons concept voor een nieuwsplatform werkt samen met bestaande nieuwsmakers en maakt zelf geen nieuws. Het idee is vooral dat wij de nieuws artikelen van andere sites kort maar krachtig overnemen zodat gebruikers in een oogopslag weten wat er is gebeurd. Ook zetten wij de artikelen in een chronologische tijdlijn waardoor het complete verhaal makkelijker te volgen wordt. Via tags die nieuwsmakers toevoegen aan hun artikelen kan de lezer deze ook makkelijk terug vinden.

4 Business Design

4.1 Missie

Onze missie is om nieuwsmakers en jongeren op een nieuwe en verantwoorde manier met elkaar te verbinden. We willen meer context geven aan nieuwsberichten, en de afhankelijkheid van big tech doorbreken.

4.2 Netwerken

Nieuwsmakers en lezers vormen misschien wel de belangrijkste link met elkaar, gezien nieuwsmakers uiteindelijk het nieuws maken voor de lezers. Ze ontwikkelen de content waarmee ons platform functioneert. Zonder één van de twee hebben we geen platform. Het is dus belangrijk voor ons om te zorgen dat lezers makkelijk toegang krijgen tot de content die hen interesseert, en dat nieuwsmakers hun doelgroepen kunnen bereiken.

De relatie tussen big tech en nieuwsmakers is niet goed. Wanneer nieuwsmakers hun verhalen plaatsen op platformen van big tech worden ze vaak uitgebuit. Het is lastig om hun volgers naar hun website toe te krijgen door hoe deze platformen ontworpen zijn, en het algoritme kan zomaar besluiten dat ze niet

belangrijk genoeg zijn. Wij moeten als platform streven om beter te zijn dan dit, en een goed fundament vormen voor onze nieuwsmakers om hun berichtgeving te verspreiden.

Lezers kunnen via het platform van Bluesky, en potentieel andere platforms op de ATmosphere, in aanraking komen met nieuws van nieuwsmakers op ons platform. Zo maakt ATProto het mogelijk om weg te komen van big tech zonder dat potentiële lezers actief op zoek hoeven te gaan naar nieuws. Het is belangrijk voor ons om een goede relatie te waarborgen met Bluesky.

4.3 Financiering

We willen alle nieuwsmakers op ons platform vragen om jaarlijks bijvoorbeeld een relatief kleine bijdrage te betalen. Denk aan ongeveer €1000. Dit zorgt ervoor dat wij de kosten voor infrastructuur en personeel kunnen betalen. Zo'n bedrag zal waarschijnlijk een klein deel zijn van de inkomsten van de gemiddelde nieuwsmaker, in ruil voor een goede manier om hun bereik te vergroten. Voor kleinere nieuwsmakers zoals onafhankelijke journalisten kunnen we andere regelingen treffen. Denk bijvoorbeeld aan lagere of zelfs geen kosten voor ZZP'ers of een bedrijf met minder dan X aantal medewerkers.

5 Keuzes en conclusie

In conclusie vinden wij dat de manier waarop jongeren nieuws vergaren onder big tech stuk is, en wij willen dit repareren. Ons platform maakt gebruik van open social media gebaseerd op ATProto om nieuwsmakers en jonge lezers met elkaar te verbinden zonder walled gardens. Ook willen we nieuwsberichten meer in context zetten door gebruik te maken van chronologische tijdlijnen voor specifieke onderwerpen.

Onze grootste keuze is misschien wel om bestaande nieuwsmakers te omarmen in plaats van in te zetten op onze eigen redactie. Dit is volgens ons een goede keuze, want we hebben in principe niet meer nieuwsmakers nodig. Wat mist zijn de faciliteiten voor deze makers om jongeren te bereiken op het steeds meer afgesloten internet.

Daarnaast hebben we gekozen om te bouwen op het ATProtocol, in plaats van een volledig onafhankelijk platform te maken. Dit biedt meerdere voordelen, maar we doen het voornamelijk om ons bereik te vergroten. Als we alles goed opzetten, zijn posts van nieuwsmakers bereikbaar vanaf andere platformen op de ATmosphere, zoals bijvoorbeeld Bluesky. Dit geeft ons veel meer discoverability dan we anders zouden hebben. Daarnaast zorgt deze open approach er ook voor dat, mochten wij in de zelfde enshittification vallen als big tech, iemand anders ons platform in principe kan overnemen. Alle data staat namelijk al op de ATmosphere, bij onafhankelijke PDS servers!

Bijlage

Werkdocumenten

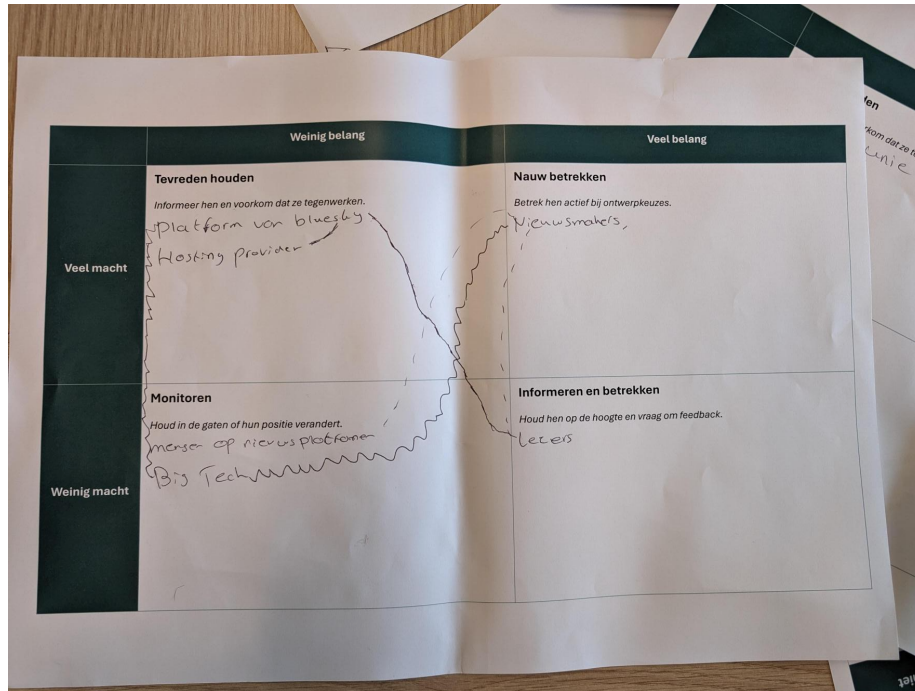

Figure 1: Stakeholdermap met relaties tussen stakeholders

*De reden dat de andere stakeholder analyse werkbladen er niet tussen staan is omdat deze verouderd en niet meer accuraat zijn.

Interviews

Interview 1

Hoe kom je meestal nieuws tegen, zoek je het actief op of komt het naar je toe?

allebei, reddit of ouders of toevallig op tv. ook wel eens op nos.nl

Via welke app/medium het vaakst, en waarom die?

NOS.nl

Weet je waarom je bepaald nieuws wel ziet en ander nieuws niet?

ja want bubbel en algoritme, dieper onbekend

Zou je willen weten waarom iets in je feed staat? Waarom (niet)?

tentative yes?

Volg je weleens een onderwerp dat een tijdje geleden in het nieuws was? Hoe kom je erachter wat er sindsdien mee gebeurd is?

overstroming in Nepal, was een tijd in het nieuws, nu minder. zoekt zelf niet op, maar komt soms tegen.

Hoe herken je of iets een feit of een mening is?

van NOS is de verwachting dat alles feitelijk is behalve waar een vooroordeel is. posts op reddit is dit moeilijk te bepalen. probeert sceptisch te zijn, maar lukt niet altijd even goed

Wanneer twijfel je of je een bron kunt vertrouwen? Wat helpt je daarbij?

weet ze niet

Voel je je met het nieuws dat je ziet vertegenwoordigd? Waarom (niet)?

ja omdat algoritme een bubbel maakt en nieuws interessant maakt. maar is dat vertegenwoordigd voelen? als het meer gaat over vertegenwoordiging van veel verschillende onderwerpen is dat minder zo, omdat onderwerpen niet erg divers zijn.

Hoe weet je wanneer je genoeg gezien hebt over een onderwerp? Voelt scrollen weleens eindeloos?

ja. als het overwelming is of ongewenste emoties oproept is het genoeg geweest.

Heb je weleens een nieuwsabonnement overwogen of afgesloten? Wat hield je tegen of overtuigde je?

nooit gedaan, want NOS is gratis en ouders hebben abonnementen

Wat vind je van advertenties in nieuwsapps?

gebruik alleen maar NOS. de weinige advertenties daar zijn onnodig

Zou je liever direct steunen (donatie/lidmaatschap) of een abonnement nemen of een website vol ads? Wat is je voorkeur?

adblocker.

Interview 2

Hoe kom je meestal nieuws tegen, zoek je het actief op of komt het naar je toe?

Hij komt nieuws vooral toevallig tegen tijdens het scrollen of via vrienden. Hij zoekt niet dagelijks actief naar nieuws. Als een onderwerp hem interesseert, zoekt hij wel verder.

Via welke app of welk medium het vaakst, en waarom die?

Vooraf via Instagram, omdat hij daar toch al op zit, en via WhatsApp. Soms opent hij NU.nl omdat hij daar snel en overzichtelijk kan zien wat er speelt.

Weet je waarom je bepaald nieuws wel ziet en ander nieuws niet?

Hij denkt dat dit samenhangt met wat hij volgt en waarop hij klikt. Waarom een specifiek bericht in zijn feed verschijnt, weet hij meestal niet.

Zou je willen weten waarom iets in je feed staat? Waarom wel of niet?

Bij politieke berichten van onbekende accounts zou hij dat interessant vinden. Hij verwacht alleen niet dat hij bij iedere post de uitleg zou bekijken.

Volg je weleens een onderwerp dat een tijdje geleden in het nieuws was? Hoe kom je erachter wat er sindsdien mee gebeurd is?

Hij zoekt soms via Google naar een vervolg, bijvoorbeeld bij een rechtszaak of voetbalnieuws. Andere onderwerpen vergeet hij totdat iemand erover begint. Hij komt bij het zoeken soms vooral oude artikelen tegen. Bij bepaalde onderwerpen zou hij graag een vervolg krijgen, maar niet voortdurend meldingen.

Hoe herken je of iets een feit of een mening is?

Hij let vooral op het taalgebruik. Sterke oordelen herkent hij als meningen. Cijfers komen feitelijker over, al weet hij dat die ook verkeerd gebruikt kunnen worden. Tijdens het scrollen staat hij daar niet altijd bij stil.

Wanneer twijfel je of je een bron kunt vertrouwen? Wat helpt je daarbij?

Hij twijfelt bij overdreven koppen en heftige uitspraken zonder duidelijke bron. Soms kijkt hij of andere nieuwswebsites hetzelfde melden. Bekende nieuwsorganisaties geven hem meer vertrouwen, maar hij controleert niet alles.

Voel je je met het nieuws dat je ziet vertegenwoordigd? Waarom wel of niet?

Hij herkent zich in onderwerpen zoals wonen, prijzen en werk. Wel vindt hij dat politici en deskundigen vaak óver jongeren praten. Hij zou meer ervaringen van leeftijdsgenoten willen horen, maar verwacht niet dat al het nieuws op hem gericht is.

Hoe weet je wanneer je genoeg gezien hebt over een onderwerp? Voelt scrollen weleens eindeloos?

Als hij begrijpt wat er is gebeurd en berichten zich herhalen, heeft hij meestal genoeg gezien. Toch blijft hij soms lang hangen in reacties. Achteraf merkt hij dat hij veel tijd kwijt is zonder iets nieuws te hebben geleerd.

Heb je weleens een nieuwsabonnement overwogen of afgesloten? Wat hield je tegen of overtuigde je?

Hij heeft het weleens overwogen vanwege een interessant artikel, maar nooit afgesloten. Hij twijfelt of hij het genoeg zou gebruiken en heeft al meerdere abonnementen. Voor één artikel vindt hij een abonnement te veel.

Wat vind je van advertenties in nieuwsapps?

Een paar advertenties vindt hij prima als het nieuws daardoor gratis is. Pop-ups en automatisch afspelende video's vindt hij irritant. Het moet ook duidelijk zijn wanneer iets reclame is.

Zou je liever direct steunen via een donatie of lidmaatschap, een abonnement nemen of een website vol advertenties gebruiken? Wat is je voorkeur?

Hij kiest voorlopig voor gratis nieuws met beperkte advertenties. Als een platform echt iets toevoegt en hij het vaak gebruikt, zou hij een abonnement overwegen. Een eenmalige donatie vindt hij laagdrempeliger dan een maandelijkse bijdrage.

Interview 3

Hoe kom je meestal nieuws tegen, zoek je het actief op of komt het naar je toe?

Eigenlijk gewoon via Instagram en TikTok, ik scroll en dan komt het wel voorbij. Ik open niet echt een nieuwsapp of zo, daar heb ik nooit tijd voor.

Via welke app/medium het vaakst, en waarom die?

TikTok denk ik het meest, en soms Instagram stories van vrienden die iets reposten. Gewoon omdat ik die apps toch al open heb.

Weet je waarom je bepaald nieuws wel ziet en ander nieuws niet?

Nee geen idee eigenlijk, ik neem aan gewoon wat veel mensen kijken of zo? Nooit echt over nagedacht.

Zou je willen weten waarom iets in je feed staat? Waarom (niet)?

Ja wel interessant denk ik, soms zie ik iets en denk ik "waarom nu ineens dit", maar het stoort me ook weer niet genoeg om het op te zoeken.

Volg je weleens een onderwerp dat een tijdje geleden in het nieuws was? Hoe kom je erachter wat er sindsdien mee gebeurd is?

Meestal niet echt, tenzij het weer opeens trending is. Dan denk ik "o ja dat was toch nog gaande" maar het vervolg mis ik echt vaak.

Hoe herken je of iets een feit of een mening is?

Eerlijk? Niet altijd goed. Als het heel stellig gebracht wordt denk ik soms dat het een feit is terwijl het achteraf gewoon iemands mening was.

Wanneer twijfel je of je een bron kunt vertrouwen? Wat helpt je daarbij?

Als de video er heel slordig uitziet of als het een account is dat ik niet ken. Maar bij grotere accounts check ik het eigenlijk nooit echt, dan geloof ik het vaak wel gewoon.

Voel je je met het nieuws dat je ziet vertegenwoordigd? Waarom (niet)?

Niet echt nee, het voelt vaak alsof het over hele andere dingen gaat dan wat mij bezighoudt.

Hoe weet je wanneer je genoeg gezien hebt over een onderwerp? Voelt scrollen weleens eindeloos?

Haha ja zeker, ik scroll soms gewoon door tot ik het zat ben, niet omdat ik "klaar" ben met het nieuws.

Heb je weleens een nieuwsabonnement overwogen of afgesloten? Wat hield je tegen of overtuigde je?

Nee, echt niet, daar ga ik geen geld aan uitgeven als ik het ook gratis ergens kan zien.

Wat vind je van advertenties in nieuwsapps?

Irritant maar ik ben het wel gewend, klik ik gewoon weg.

Zou je liever direct steunen (donatie/lidmaatschap) of een abonnement nemen of een website vol ads? Wat is je voorkeur?

Ads denk ik, want dat kost mij niks. Donaties zou ik alleen doen als ik het echt heel belangrijk vond, wat niet snel gebeurt. Abonnement zou ik NOOIT doen.

Afsluitende vraag

Ik zou willen dat het gewoon duidelijker laat zien wat het hele verhaal is, niet steeds losse stukjes, en misschien laten zien wat feit en wat mening is zonder dat ik daar zelf achteraan moet. Ik wil minder tijd kwijt zijn om wel zo volledig mogelijk op de hoogte te zijn van het nieuws. Ik denk dat dat veel jongeren afschrikt, de tijd die je erin moet steken om up to date te blijven.